

Makale Bilgisi: Açığöz, G. (2022). Nizameddin Şâmî ve Şerefeddin Ali Yazdı'nın Eserlerinde "Osmanlı" Algısı. DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 2, ss. 209-218.	Article Info: Açığöz, G. (2022). The "Ottoman" Perception in the Works of Nizam al-Din Shami and Sharaf al-Din 'Ali Yazdi. DEU Journal of Humanities, Volume: 9, Issue: 2, pp. 209-218.
Kategori: Araştırma Makalesi	Category: Research Article
Gönderildiği Tarih: 29.04.2022	Date Submitted: 29.04.2022
Kabul Edildiği Tarih: 17.08.2022	Date Accepted: 17.08.2022

NİZAMEDDİN ŞÂMÎ VE ŞEREFEDDİN ALİ YEZDÎ'NİN ESERLERİNDE "OSMANLI" ALGISI¹

Gökhan Açığöz*

ÖZ

Osmanlı Devleti'nin Yıldırım Bayezid döneminden itibaren ilişkiler kurduğu devletlerden biri de Timurlulardır. Bu çalışmada, Timurlular dönemi kroniklerinden, Nizameddin Şâmî ve Şerefeddin Ali Yazdı'nın "Zafarname" adlı eserlerindeki bilgiler incelenerek Osmanlı algısının temel özellikleri ortaya konulmaya çalışılacaktır. Sözü edilen kaynaklarda Osmanlılar ve özellikle Yıldırım Bayezid hakkında oldukça önemli bilgiler bulunmaktadır. Şâmî ve Yazdı'nın Osmanlılar ile ilgili olumsuz bakış açıları genel olarak benzerlik göstermekte ve bunun meşruiyet mücadelesi, üstünlük iddiaları ve iki devlet arasındaki ilişkilerin niteliği gibi farklı nedenleri bulunmaktadır. Müelliflerin verdikleri bilgiler ve kullanılan ifadelerle dayanarak, bahsi geçen kaynaklarda Osmanlı ve Yıldırım Bayezid algısının genel olarak olumsuz olduğu şeklinde bir değerlendirme yapılabilir.

Anahtar Sözcükler: Algı, bakış açısı, Osmanlı, Timur, Yıldırım Bâyezid.

THE "OTTOMAN" PERCEPTION IN THE WORKS OF NIZAM AL-DIN SHAMI AND SHARAF AL-DIN 'ALI YAZDI

ABSTRACT

Timurids is one of the states with which the Ottoman Empire established relations since the period of Yıldırım Bayezid. In this study, the basic features of the Ottoman perception will be tried to be revealed by examining the information in the works of Nizam al-Din Shami and Sharaf al-Din Ali Yazdi, named "Zafarname", which are chronicles of the Timurid period. In the mentioned sources, there is very important

¹ Bu makale, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü'nde, Prof. Dr. Erkan Göksu'nun danışmanlığında, tarafımdan hazırlanan "Komşu Türk Devletlerinde Osmanlı Algısı (1300-1600)" (İzmir, 2017) başlıklı yüksek lisans tezinden üretilerek hazırlanmıştır.

* Doktora Öğrencisi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, gurkanacikgoz90@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-7184-0304

information about the Ottomans and specifically Yıldırım Bayezid. The negative perspectives of Shami and Yazdi about the Ottomans are generally similar and there are different reasons for this, such as the struggle for legitimacy, claims of superiority and the nature of the relations between the two states. Based on the information given by the authors and the expressions used, it can be concluded that the perception of Ottoman and Yıldırım Bayezid is generally negative in the aforementioned sources.

Keywords: Perception, perspective, Ottoman, Timur, Yıldırım Bayezid.

1. GİRİŞ

Timurlular dönemi vakayinamelerinde, zamana ve iki devlet arasındaki ilişkilerin niteliği ile seyrine göre Osmanlı algısının farklı niteliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışmada Timurlular döneminde kaleme alınmış olan Nizameddin Şâmî ve Şerefeddin Ali Yezdî'nin eserlerindeki Osmanlı algısı ele alınacak ve Osmanlılar hakkında kullanılan -ağırlıklı olarak olumsuz- ifadeler inceleme konusu olacaktır. Burada, Osmanlı algısı kapsamında daha ziyade Osmanlı hükümdarları ve devlet adamları hakkında -siyasi ilişkiler öncelikli olarak- verilen bilgiler değerlendirmeye alınacaktır. Bunun en önemli nedeni de kaynaklarda, yönetici zümreyi oluşturan kişiler hakkında daha fazla bilgi malzemesinin mevcut olmasıdır. Sözü edilen eserlerde Osmanlı Devleti'nin tebaası olan alt zümreler hakkında verilen bilgiler ise son derece az olduğu için üst veya alt zümreler hakkında oluşan algı veya benzer bir şekilde yapılacak olan herhangi bir sınıflandırmaya başvurulmayacaktır.

1.1. Kaynaklar

Zafernâme (Nizâmeddin Şâmî): Yaşamı hakkında edinilen bilgilerin kaynakları kendi eseri ile Yezdî ve Hâfız-ı Ebrû'nun eserleri olan Nizâmeddin Şâmî² (ö. 1411 veya 1412), Timur'un Bağdat kuşatması sırasında ona bağlılığını sunduğu 1393 yılına kadar Celayirlilerin hizmetinde bulunmuş, 1400 yılında da yine aynı hükümdarın Halep'i ele geçirmesi üzerine vezir Celâlü'l-İslam aracılığıyla Timur'un huzuruna çıkarılmıştır. Semerkand'a geri dönüş yolculuğunda Şâmî'nin Tebriz'e dönmesine izin veren Timur, ona kendi hanedanı hakkında yazılan eserlerin tatmin edici olmaktan uzak ve yetersiz olduğunu belirterek, sade bir üslupla kendi döneminin olaylarını ve fetihlerini yazmasını istemiştir. Bunun üzerine Şâmî, Timur'a ve ikinci nüshasını da Timur'un torunu Ömer Bahadır'a sunduğu, 1393-1404 yılları arası dönemi ayrıntılı bir biçimde ele aldığı *Zafernâme* adlı eserini kaleme almıştır. Bu eserde verilen bilgilerin önemli bir kısmı yazarın kendi gözlemlerine ve birincil kaynaklara dayanmaktadır. Eserde Timur'un Anadolu'daki faaliyetleri ve Osmanlılarla ilişkileri ayrıntılı olarak

² Hayatı hakkında bkz. Bezer, 2010, s. 330; Jackson, 1997, s. 283.

anlatılmıştır. *Zafernâme*, Necati Lugal tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir (1949, 1987).

Zafernâme (Şerefeddin Ali Yezdî): Mirza Şahrüh ve Mirza İbrahim Sultan dönemlerinde devlet hizmetinde bulunan vali, tarihçi, âlim ve şair Şerefeddin Ali Yezdî³ (ö. 1454), *Zafernâme* isimli eserini Mirza İbrahim Sultan'ın, Timur dönemi olaylarını yazmasını istemesi üzerine kaleme almıştır. İçeriği göz önüne alındığında büyük oranda Şâmî'nin eserinin temel alındığı anlaşılan eserde, yazılışı sürecinde yararlanılmış olan diğer kaynaklarda yer almayan bilgiler bulunmaktadır. Aynı zamanda bazı resmî kayıtlar ile Mirza İbrahim Sultan tarafından toplatılmış olan bilgilerden de yararlanılmıştır. Timur ve Şahrüh dönemlerini anlatan iki bölüm ve bir de hatimenin bulunduğu eserde Timurlular'ın Osmanlılar ile ilişkilerine geniş yer verilmiştir. Eser, D. Ahsen Batur tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir (2013).⁴

2. Nizameddin Şâmî ve Şerefeddin Ali Yezdî'nin Eserlerinde “Osmanlı” Algısı

Timurlular döneminin ünlü tarihçilerinden Nizameddin Şâmî, *Zafernâme* adlı eserinde Yıldırım Bâyezid'den ilk defa Timur'un Sivas üzerine düzenleyeceği seferden önce iki hükümdar arasındaki mektuplaşma dolayısıyla bahsetmektedir. Burada, Bâyezid'in “şevket ve satvetine mağrur olarak” Erzincan beyi Mutahharten'den, Erzincan ve etrafında bulunan memleketlerin haracını istediği bildirilmektedir. Yine aynı bölümde Bâyezid'in saltanat gururuna ve nefsinin şehvetine kapıldığından bahsedilmekte ve Timur tarafından Bâyezid'e gönderilen mektup aktarılmaktadır.⁵

Mektupta, Timur'un ağzından Bâyezid hakkında kullanılan cümle son derece önemlidir: “Biz senin aslını neslini bilir tanırız.” (Nizamüddin Şâmî, 1987, s. 260).

Bâyezid, Şâmî'nin naklettiğine göre, savaş yanlısı bir tutum benimsemeyen ve kendisinin de bu yolda olmasını isteyen Timur'a karşı yine mağrur bir şekilde savaşa hazır olduğunu bildirmiştir. Devamında Timur'un Sivas üzerine düzenlediği seferden bahsedilmiş, burada Bâyezid hakkında olumsuz bir ifade kullanılmamıştır. Timur'un Anadolu üzerine tekrar sefer düzenleyeceği ve Karabağ civarında bulunduğu sırada, Kara Yusuf ve Sultan

³ Hayatı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Dilek, 2010, ss. 550-552.

⁴ Timurlular dönemi tarih yazıcılığı hakkında bkz. Hinz, 1942, ss. 85-120; Tauer, 1965, ss. 49-69; Woods, 1987, ss. 81-108; Melville, 2012, ss. 155-208.

⁵ Çalışmada yararlanılan bu ve diğer eserlerdeki ifadelerle, İbn Arabşah'ın eserinde Bâyezid ve Timur'un mektuplarında kullandıkları cümleler ve ifadeler arasında farklılıklar vardır. İki hükümdarın birbirlerine söylediği rivayet edilen kötü sözler (Timur hakkında *eşkîya*, *kan dökücü*, *sahtekâr*, Bâyezid hakkında *ahmak Osmanoğlu* ve diğer ifadeler) hakkında bkz. İbni Arabşah, 2012, ss. 291-295. Arap kaynaklarında Yıldırım Bâyezid hakkında kullanılan diğer ifadeler için bkz. Erkoçoğlu, 2014, ss. 9-32; Yinanç, 1979, s. 390.

Ahmed'in Bâyezid'e sığınmaları üzerine Timur tarafından Bâyezid'e yine bir mektup gönderilmiştir. Şâmî, bu olayların anlatımından önce Bâyezid hakkında şu ifadeleri kullanmıştır:

Dünyanın en büyük memleketlerinden olan Rum Diyarı da Yıldırım Bayazıd'ın eline geçti. Mumaileyh bir müddet bu memleketleri istila ile istiklal davasında bulundu ve o memleketlere musallat oldu, bunun üzerine şeytan buna bir gurur verdi, kuvvet ve şevketine güvenerek haddine tecavüz etti... (Nizamüddin Şâmî, 1987, s. 296).

Bu önemli kayıtlardan sonra Kemah Kalesi'nin Timur tarafından alınıp Mutahharten'e bırakılması ve Ankara Savaşı öncesi iki taraf arasında gidip gelen elçiler ile mektuplaşmaların barışa yönelik olumlu bir sonuç sağlayamamasının ardından Timur'un ağzından Bâyezid'e *namert* suçlamasının yapıldığı görülmektedir (Şâmî, 1987, s. 301). Daha sonra ise Ankara Savaşı ve sonrasında yaşananlar ayrıntılarıyla anlatılmıştır. Osmanlı hükümdarının savaş esnasında esir düşüp, kendi huzuruna getirilmesinin ardından Timur, ona hitaben şu sözleri söylemiştir:

Bu fenalığı kendine sen yaptın, kaç defa haddini tecavüz ettin, beni o hale getirdin ki senden intikam almak bana vacip oldu; bununla beraber ben buna yine ehemmiyet vermedim, Müslümanlığın icap ettirdiği veçhile sana nasihat ettim... Sen ise cüz'iyat üzerinde münakaşa yaptın, nihayet felek bir ibret numunesi ortaya koydu ve bununla sana dehr ile pençeleşmek, Tanrının yandırdığı bir چراغی nahvet ve gurur rüzgariyle söndürmek mümkün olmadığını gösterdi. (Beyt) “Bir kimse Tanrının yandırdığı çirayı üfleyip söndürmek isterse orada neyin yanacağı sana malumdur.”

Akıllı insanların nasihatini dinlemeyen ve hayırhah kimselerin nasihatından yüz çeviren kimsenin başına işte bu senin başına gelen gelir; eğer sen akıl ile hareket edip de başkalarının halinden ibret

alsaydın, başkalarının senden ibret aldığı bu halden daha iyi bir halde bulunurdun... (Nizamüddin Şâmî, 1987, s. 309).

Görüldüğü üzere, Şâmî'nin, Bâyezid hakkında kullandığı tabirler arasında ilk göze çarpan *gururlu (mağrur)* ifadesidir. Yazar, Bâyezid'in sahip olduğu siyasî güç açısından Timur'dan üstün olmadığını anlatmak istemekte ve Anadolu'da elde ettiği başarıların kendisine sağladığı güven ve cesaretin etkisiyle *-şeytanın verdiği gururla-* Timur ile boy ölçüşmeye kalkıştığından dolayı onu eleştirmektedir. Verilen bilgilere göre Timur, Anadolu seferini, diğer beyliklerin hukuki haklarını ellerinden alan Bâyezid'i yola getirmek için yapmıştır (Karadeniz, 2008, ss. 233, 288).

Bâyezid'in soyu hakkında Timur'un ağzından verilen bilgi ise yine dikkat çekici olmakla birlikte burada da Timur tarafında bir küçültme ve aşağılama duygusunun bulunduğu göze çarpmaktadır. Şâmî'nin, savaşa adeta davetiye çıkaran, söz dinlemeyen ve sonunu hazırlayan bir Bâyezid portresi sunmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Bâyezid'in sabırsız bir karaktere sahip olduğu başka kaynaklarda da belirtilmekte ve bazı Osmanlı kroniklerinde onun için *tiz-nefs* tabiri kullanılmaktadır (Mehmed Neşrî, 2014, ss. 357, 363; Oruç Beğ, 2008, s. 41). Bütün bu hususların yanında şunu da belirtmek gerekir ki, Şâmî'ye göre Bâyezid'in bir gazi olarak Hıristiyanlarla yaptığı savaşlar Timur tarafından görmezden gelinmemiş ve Timur'un savaşa taraftar olmamasının nedeni olarak Bâyezid'in sürekli gaza ile meşgul olması gösterilmiştir.⁶ Bâyezid hakkında eserde verilen en olumlu izlenim bu olmakla birlikte, Şâmî'nin sunduğu Bâyezid portresi genel olarak olumsuz olup, yazar yaptığı yanlışların cezasını çeken bir hükümdar izlenimi oluşturmaya çalışmaktadır.

Timurlular döneminin diğer bir önemli kaynağı olan Yezdî'nin *Zafernâme*'sinde olay örgüsü ve kronoloji, Şâmî'nin eseriyle benzerlik göstermekle beraber, Timur'un Osmanlılarla ilişkilerinin anlatıldığı bölümlerde Şâmî'nin eserinde bulunmayan bilgiler yer almaktadır. Yezdî de Bâyezid'den, Timur'un Sivas seferi ile ilgili olarak bahsettiği bölümde, onun özellikle Anadolu'da elde ettiği başarılarla ve sahip olduğu askerî güce dayanarak gururuna esir düştüğünden ve gönlüne kötü niyetler yeşerdiğinden söz etmiş, devamında ise şu ifadeleri kullanmıştır:

⁶ “Ben Rum diyarı üzerine yürümek, asker sevk etmek taraftarı değilim, onlar daima Frenklere karşı gaza yaptıklarından böyle bir hareketle Frenklerin kuvvetlerinin artmasına ve Müslümanların zayıflamasına sebep olmak istemem...” (Nizamüddin Şâmî, 1987, s. 297). Benzer kayıtlar Ebu Bekr-i Tihranî'nin, Akkoyunlular'ın tarihi hakkında yazdığı eserinde ve bazı Memlûk kaynaklarında da yer almaktadır. Bkz. Kanat, 1991, ss. 26-52; Ebu Bekr-i Tihranî, 2014, s. 45.

(Bâyezid) Tahruten'e elçi göndererek 'Sen daha önce bize bağlı idin. Yine bize bağlı olman, Erzincan ve Erzurum'un haracını da bize göndermen gerekir' dedi. Tahruten durumu hazret-i a'laya (Sahibkıran'a) bildirdi. Sahibkıran anladı ki, Rum kayserini gurur devî yoldan çıkarmaktadır. Bu yüzden Sahibkıran Rum kayserine mektup gönderdi. (Şerefeddin Ali Yezdî, 2013, s. 338).

Bâyezid'e gönderildiği belirtilen bu mektupta özellikle onun soyuna dair Timur'un kullandığı cümle son derece önemlidir: "Senin soyun gemici Türkmenlere dayanır ve biz bunu gayet iyi biliriz ki, izaha gerek yoktur. Aklından gururu çıkar at."⁷

Mektubun devamında Timur, Bâyezid'in topraklarına saldırmama sebebi olarak Şâmî'nin verdiği bilgiyle uyumlu olarak, onun "*Fereng kafirlerine karşı gaza yapıyor*" olmasını göstermiş⁸ ve yine Bâyezid'e gurura kapılmamasını tavsiye etmiştir. Metnin devamında ise Yezdî, Bâyezid hakkında: "*Kendisini gurur seline kaptırılmış olan Rum kayseri, öyle nasihat ve mektuplara kulak verecek kişi değildi.*" şeklinde bir cümle kullanmaktadır (Şerefeddin Ali Yezdî, 2013, s. 339). Timur'un Sivas'tan sonra Malatya'yı da ele geçirmesinden bahsedildiği bölümde, Timur'un şehre yürümeden önce gönderdiği elçinin Malatya emiri tarafından tutuklandığı, Malatya emirinin *basiretsiz* olduğu ve bu kusurun Türkmenlere ve Rum halkına özgü bir haslet

⁷ Şerefeddin Ali Yezdî, 2013, s. 339. Bâyezid'in soyuna dair Timur'un kullandığı *gemici* (kayıkçı) Türkmen ifadesinin üzerinde burada durmak gerekir. Kayıkçı ve Kayı (veya Kayıg) kelimelerinin Timur tarafından birbirine benzetilerek ilkinin tercih edilmiş olduğu ihtimali göz önünde bulundurulmalıdır. Osman Bey'in ilişki kurmuş olması muhtemel olan Çobanoğulları'nın atası, Anadolu Selçuklu döneminin - Oğuzların Kayı boyuna mensup olması muhtemel olan- Kastamonu beyi Hüsameddin Çoban dolayısıyla Timur'un, Osman Bey'in de aynı kökene sahip olduğunu düşünmesi ihtimalini de bu noktada belirtmek gerekir. Bkz. İnalçık, 2011, ss. 10-12; Georges Pachymeres, 2009, ss. 72-74. Yalnız burada çok önemli bir noktaya dikkat etmek gerekir ki; kayıkçı ifadesinin kasıtlı olarak Timur tarafından Bâyezid'in soyunu küçümsemek için kullanılmış olması da muhtemeldir. Z. V. Togan'a göre ise Timur, Bâyezid hakkında onun atalarının Kefe ile Anadolu sahilleri arasında gemicilik (kayıkçılık) yapan Türkmenler olduğu şeklinde edindiği bir bilgiye dayanarak Bâyezid'in soyu hakkında bu tabiri kullanmıştır. Bkz. Togan, 1981, ss. 321-322.

⁸ "...Bugüne kadar senin topraklarına saldırmadık. Sebebi, senin Fereng kâfirlerine karşı gaza yapıyor olmanı işitmemizdir. Eğer biz senin üzerine yürürsek, Müslümanlar endişelenir, kafirler mutlu olurlar. Sakın ola ki, atalarının yolundan çıkmayasın, sınırı aşmayasın ve gurura kapılmayasın, vesselam." (Şerefeddin Ali Yezdî, 2013, s. 339).

olduğundan söz edilmektedir. Şâmi'nin eserinde ise bu hususta Malatya emiri için sadece *düşüncesiz* ifadesi kullanılmıştır (Nizamüddin Şâmi, 1987, s. 263; Şerefeddin Ali Yezdi, 2013, s. 343).

Kara Yusuf'un Bâyezid'e sığınması hakkında ve devamında Bâyezid tarafından Timur'a gönderilen elçilere Timur'un yine Bâyezid'in gaza yapıyor olmasını da belirterek söylediği sözler şunlardır:

Sizin padişahınız sürekli Fereng kâfirlerine karşı gaza etmektedir. Biz de sizinle dostuz ve gönlümüzde o tarafa ordu göndermek ve İslam yurdunu harap etmek suretiyle kâfirleri mutlu kılmak gibi bir niyetimiz yoktur. Ama Müslümanlar arasına dalmış olan Kara Yusuf'u ya öldürüp Müslümanları rahatlatın, ya da yakalayıp bize göndersin. Bu iki şeyden birini yaparsa aramızda dostluk olur. (Şerefeddin Ali Yezdi, 2013, s. 382).

Timur'un Anadolu'da Kemah Kalesi'ni ele geçirdikten sonra Sivas Kalesi önüne geldiği sırada Bâyezid'den gelen elçileri kabul etmesinin anlatıldığı bölümde Bâyezid'in düşmanlık yoluna girdiği ve şeytanın vesvesesiyle yoldan çıktığı şeklinde olumsuz ifadeler kullanılmıştır. Yezdi'ye göre Timur, Bâyezid'in elçilerini dinlerken zor sabır göstermiş ve Osmanlı hükümdarını nasihat ile güzel sözlerin fayda vermediği ve sözünde durmayan biri olmakla suçlamıştır (Şerefeddin Ali Yezdi, 2013, s. 387). Ankara Savaşı'nda Bâyezid'in esir edilip Timur'un yanına getirildiği sırada ise iki hükümdar arasında geçen konuşmaları aktarırken Bâyezid hakkında bâriz bir olumsuz ifadenin kullanılmadığı görülmektedir (Şerefeddin Ali Yezdi, 2013, ss. 393-394).

Şâmi'nin eseri gibi bu eserde de yer alan kayıtların ve mektuplarda kullanılan ifade ve cümlelerin güvenilirliği ayrı bir tartışma ve çalışma konusu olmakla beraber daha önce de bahsedildiği gibi, eserine Şâmi'nin aynı adı taşıyan eserini temel alıp çoğu yerde onda bulunmayan ayrıntılı anlatımları ekleyen Yezdi de, Bâyezid'in gururlu bir kişiliğe sahip olduğunu birkaç yerde vurgulamaktadır. Yezdi'nin birçok hususta olduğu gibi, iki hükümdar arasındaki güç dengesi ve Timur'un kendisinin gözünde büyük bir yere ve önemli bir kişiliğe sahip olduğu hususlarında da Şâmi ile benzer düşüncelere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Verilen bu bilgilere dayanarak, Yezdi'nin çizdiği Bâyezid portresinin, Şâmi ile uyumlu olarak birçok noktada olumsuz olduğu belirtilebilir. Onun eserinde de yine, gururlu ve nasihat dinlemeyen hatta şeytana uyan bir Bâyezid algısı göze çarpmaktadır. Bâyezid'in gaza yapan bir hükümdar olduğu bu eserde yine Timur'un ağzından belirtilmiş ve

Timur'un Bâyezid ile savaşmak istememesine sebep olarak gösterilmiştir. Ankara Savaşı ile ilgili bölümde bahsedildiği üzere, Timur'a göre Bâyezid söz ve nasihat dinlemeyen kişiliğiyle sonunu hazırlamış ve mağlup olup esir edilmiştir. Ayrıca, bütün bu verilen bilgilere ek olarak Yezdi'nin, Mustafa Bey'in Malatya emiri olan oğlu hakkında kullandığı ve Türkmenler ile Anadolu halkına da yakıştırdığı *basiretsiz* ifadesi göz önüne alındığında, onun Anadolu'nun konar-göçer ve yerleşik topluluklarına karşı olumsuz bakış açılarının farklılık göstermediği tahmin olunabilir.

3. SONUÇ

Şâmî ve Yezdi'nin, Osmanlılara karşı bakış açısının olumsuz bir niteliğe sahip olmasında, iki devlet arasında o dönemde yaşanan anlaşmazlıklar ve kötü ilişkilerin etkili olmasının yanında yazarların Timur'un devletini, Osmanlı Devleti'nden kesin olarak daha güçlü ve üstün görmüş olmalarının da payı olduğunu unutmamak gerekir. Özetle, bu kaynaklarda mücadele edilen, düşman konumunda bulunan bir devlet ve onun hükümdarı söz konusudur. Bu hususların her zaman kaynaklarda olumsuz bir algı oluşmasına sebep teşkil etmeyeceğinin örnekleri mevcut olsa bile Şâmî ve Yezdi'nin eserleri için bu durumun geçerli olmadığı söylenebilir.⁹

ÇIKAR ÇATIŞMASI BEYANI

Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması bildirilmemiştir. Bu makale, yazarın yüksek lisans döneminde yaptığı çalışmalar temel alınarak hazırlanmıştır.

ETİK ONAY/KATILIMCI ONAMI

Metinde, Etik Kurul ya da Katılımcı Onamı ile ilgili bir bölüm bulunmamaktadır.

MADDİ DESTEK

Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

YAZAR KATKILARI

Bu araştırmanın tüm aşamaları tek yazar tarafından yürütülmüştür.

---

⁹ Yezdi'nin eserini kaleme alma amaçları arasında, hafızalara kazınacak bir Timur imajının oluşmasını sağlamak, rakip hanedanların ve doğal olarak Osmanlıların da meşruiyet iddialarından mahrum bırakmak gibi hususların olduğu belirtilebilir. Bkz. Genç, 2019, s. 368; Melville, 2012, ss. 185-189. Yezdi'nin eseri hakkında ayrıca bkz. Binbaş, 2016. Erken dönem Osmanlı tarihçilerinin eserlerindeki Timur algısı hakkında ise bkz. Emecen, 2012, ss. 261-274; Suçıkar, 2016.

KAYNAKÇA

- Bezer, G. Ö. (2010). Nizâmeddîn Şâmî. *DİA*, 38, 330.
- Binbaş, İ. E. (2016). *Intellectual networks in Timurid Iran: Sharaf al-Din 'Ali Yazdi and the Islamicate republic of letters*. Cambridge University Press.
- Dilek, K. (2010). Şerefeddin Ali Yezdi. *DİA*, 38, 550-552.
- Öztürk, M. (2014). *Kitab-ı Diyarbekriyye* (Çevirmen). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Emecen, F. M. (2012). İlk Osmanlı kroniklerinde Timur imajı. *İlk Osmanlılar ve Batı Anadolu Beylikler Dünyası* içinde (ss. 261-274). Timaş Yayınları.
- Erkoçoğlu, F. (2014). Arap kaynaklarında Yıldırım Bâyezid. *1402 Ankara Savaşı Uluslararası Kongresi (Yıldırım-Timur)* içinde (ss. 9-32). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Genç, V. (2019). *Acem'den Rum'a bir bürokrat ve Tarihçi İdris-i Bitlisî (1457-1520)*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Georges Pachymeres. (2009). *Bizanslı gözüyle Türkler*. İ. B. Barlas (Çevirmen). İlgü Kültür Sanat Yayıncılık.
- Hinz, W. (1942). Timuriler Tarihi hakkında menba tetkiki. M. A. Köymen (Çevirmen). *Belleten*, VI(21-22). 85-120.
- İbni Arabşah. (2012). *Acâibu'l-Makdûr (Bozkırdan Gelen Bela)*. D. A. Batur (Çevirmen). Selenge Yayınları.
- İnalçık, H. (2011). *Devlet-i 'Aliyye, Osmanlı İmparatorluğu üzerine araştırmalar-I*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Jackson, P. (1997). Nizam al-Din Shami. *The Encyclopaedia of Islam*, IX, 283.
- Kanat, C. (1991). *Makrîzî'nin Kitâb es-Sulûk'unda Osmanlılar, Karamanoğulları ve Batı Anadolu Beylikleri ile ilgili kayıtlar* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi.
- Karadeniz, H. B. (2008). *Osmanlılar ile beylikler arasında Anadolu'da Meşruiyet Mücadelesi (XIV-XVI. Yüzyıllar)*. Yeditepe Yayınevi.
- Mehmed Neşri. (2014). *Kitâb-ı Cihan-nümâ, Neşri Tarihi-I*. F. R. Unat ve M. A. Köymen (Haz.). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Melville, C. (2012). The Mongol and Timurid periods. *A History of Persian Literature, Persian Historiography* içinde (ss. 155-208). Charles Melville, (Haz.). I. B. Tauris.
- Nizamüddin Şâmî. (1987). *Zafernâme*. N. Lugal (Çevirmen). Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Oruç Beğ. (2008). Oruç Beğ tarihi, [Osmanlı Tarihi - (1288-1502)], N. Öztürk (Haz.). Çamlıca Basım Yayın.
- Suçıkar, T. (2016). *Emir Timur Yıldırım Bayezid*. Kripto Basım Yayın.
- Şerefeddin Ali Yezdi. (2013). *Emir Timur (Zafernâme)*. D. A. Batur (Çevirmen). Selenge Yayınları.

- Tauer, F. (1965). Timurlular Zamanında Tarihçilik. A. Ateş (Çevirmen). *Belleten*, *XXIX*(113). 49-69.
- Togan, Z. V. (1981). *Umumi Türk Tarihi'ne giriş-I*. Enderun Kitabevi.
- Woods, J. E. (1987). The rise of Timurid historiography. *Journal of Near Eastern Studies*, *46*(2). 81-108.
- Yinanç, M. H. (1979). Bayezid I. *İA*, *2*. 369-392.